

A young boy with light skin and blue eyes, wearing a blue beanie and a dark blue jacket, is looking up at a soccer ball in the air. The background is a blurred green field with brown trees in the distance.

Hvordan skal vi støtte idræt og fritid?

3 scenarier for en ny fritidslov

SIDE 23

Hyrdebrev rejser spørgsmål

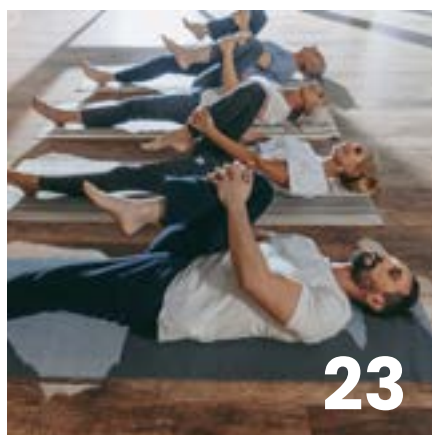
Læs juraprofessorens svar ang. hjemhørskravet

SIDE 4

DIF's kommune-rangliste skydes i sænk

Så mangelfuld, at den kan være misvisende

SIDE 11

3 **LEDER**

4 **LOVSTOF:** Hyrdebrev om hjemhørskravet: Juraprofessor giver svar

10 **FRITID & SAMFUNDS KURSER**
Inspiration til Folkeoplysningsudvalg syv steder i landet

TEMA: DIF'S RANGLISTE OVER KOMMUNER

11 DIF's rangliste – et dårligt udgangspunkt for en idrætspolitisk debat

14 Gladsaxe Kommune: Uigennemskueligt spring på 61 pladser

16 DIF: Vi skaber debat, og det er målet

18 **NOTER**

20 **INSPIRATION:** Fritidsområdet kan i højere grad være brobygger

23 **INSPIRATION:** Tre scenarier – sådan kan en ny fritidslov se ud

KOLOFON:

Kultur&Fritid udgives af
Landsforeningen Fritid & Samfund, Skt.
Pauls Kirkeplads 9B, 8000 Aarhus.

Redaktion: **Jonna Toft** (ansv. red.),
sekretariatschef.
Design og layout: **Kathrine Egemar**
Forsidefoto: Colourbox

Fritid & Samfunds holdning udtrykkes
i lederen. Øvrige artikler og indlæg
udtrykker ikke nødvendigvis Fritid &
Samfunds synspunkter.

ISSN 2795-0158

Medlemsbladet kan downloades på
hjemmesiden www.fritid-samfund.dk,
hvor der også kan tegnes medlemskab af
foreningen eller købes et abonnement.

Leg med tanken: En ny lov for støtte til fritidslivet

Folkeoplysningsloven kritiseres jævnligt for at være utidssvarende. Men hvad vil vi egentlig støtte i en ny lovgivning?

AF JONNA TOFT,
Sekretariatschef og journalist,
Fritid & Samfund

HVIS VI SKULLE lave en ny og mere tidssvarende lov for støtte til fritidslivet – hvad skulle den så støtte? Hvad skal vi lægge vægt på?

Bjarne Ibsen, professor emeritus og grand old man udi forskning i offentlig støtte til foreningslivet, har gjort sig nogle tanker om, hvordan man kan skrue en ny lovgivning sammen. Hans tre scenarier kan læses bagest i dette blad, og de er ganske interessante.

Et hovedspørgsmål er, om vi skal målrette støtten til 'folkelig oplysning', når kun hver femte forening bygger på folkelig oplysning som ide?

Og skal vi lægge vægt på demokratisk dannelse i loven, når fire ud af fem medlemmer ikke interesserer sig for de beslutninger, der træffes i klubben, - i hvert fald i håndboldklubber? Vi ved ikke ret meget om, hvorvidt foreninger eller aftenskoler har en demokratidannende effekt.

Derimod angiver en meget stor del af foreningerne, at de bygger på lokalt fællesskab. Og det er vel også vigtigt?

Foreninger og aftenskoler ska-

ber fællesskaber for børn, unge, voksne og ældre, hvor vi mødes om en aktivitet og måske får et lille indblik i, hvordan andre mennesker lever og tænker. Dette lille indblik, forståelsen og samtalen, er i mine øjne en væsentlig brik i 'folkelig oplysning'.

God karma uden penge

I en ny 'folkeoplysningslov' ville jeg prioritere det, der stimulerer aktivt medborgerskab – at deltagerne øver sig i at have indflydelse og sætte tiltag i værk.

Jeg ville også prioritere det frivillige sociale arbejde, så det fik mere gennemskuelige støttevilkår end i dag. Der er masser af god karma i, at frivillige hjælper udsatte til bedre trivsel, men støttevilkårene kunne være bedre. Kommunerne bestemmer selv, hvem de vil uddele §18-midler til, og hvad der skal lægges vægt på, og det giver usikkerhed.

Mange frivillige sociale foreninger længes efter de vilkår, som fx idrætsforeninger har. Måske skulle loven udvides med et hovedområde for frivilligt socialt arbejde.

Jeg ville også løsne op for, at landsdækkende foreninger som Ældre Sagen eller patientforeninger kan få adgang til lokaler, selv om de ikke har en lokal bestyrelse. Landsforeningerne samler mange til gode lokale aktiviteter, og i mine øjne er de fuldt ud lige så støtteværdige som mange lokale foreninger.

Bredere ret til lokaler

Pointen med at gøre loven bredere, så den dækker både det demokratisk dannende, det folkeoplysende, det socialt integrerende og det, der blot er 'aktiv fritid', er, at det vil gøre det lettere at give alle adgang til lokaler.

Herefter kunne man målrette yderligere støtte til dét, vi som samfund finder væsentligt: Aktiviteter for børn og unge, frivilligt socialt arbejde blandt udsatte grupper mv.

Hvad mener du, en ny folkeoplysningslov skal støtte? Læs artiklen – og giv dit besyv med.

Måske kan vi alle gøre hinanden klogere.

Hyrdebrev giver mere klarhed, men meget er op til kommunerne

Kulturministerens hyrdebrev om hjemhørskravet i folkeoplysningsloven åbner for en række nye spørgsmål om bl.a. det kommunale tilsyn. Her giver juraprofessor Karsten Naundrup Olesen nogle svar.

AF JONNA TOFT, journalist

I MANGE STORE aftenskoler blev det modtaget med glæde, da kulturminister Jakob Engel-Schmidt (M) udsendte et hyrdebrev midt i september 2025 og slog fast, at det er op til de enkelte kommunalbestyrelser at afgøre, om en folkeoplysende forening/aftenskole opfylder betingelserne for at opnå tilskud – herunder hjemhørskravet.

Men på kommunekontorerne, derimod, har panderynkerne ikke lagt sig. For hvordan lever man op til lovgivningen, når det f.eks. ikke er forklaret i hyrdebrevet eller loven, hvordan en kommune skal føre tilsyn med en aftenskole, der dækker måske 20 kommuner?

Og hvad med foreningsområdet? Kan idrætsforeninger nu lave satellitter i andre kommuner og søge lokaler og medlemstilskud dér? Kan store landsforeninger som Ældre Sagen og patientforeningerne nu søge om at blive godkendt som folkeoplysende og få tilskud til deres aktiviteter?

Vi har stillet en god håndfuld spørgsmål til Karsten Naundrup Olesen, professor i jura på Center for Erhvervsret og Offentlig Regulering, Københavns Universitet. Han arbejder netop nu med en bog om de rammer, som folkeoplysningsloven sætter for den folkeoplysende virksomhed.

1. Mere tydeligt nu?

Giver hyrdebrevet klarhed?

"Både og. Det er nu helt tydeligt, at det er op til den enkelte kommunalbestyrelse at vurdere, om en forening/aftenskole er hjemmehørende i kommunen. Det præciseres i hyrdebrevet, at en aftenskole godt kan have en administration ét sted og udbyde undervisning i et antal kommuner – og være hjemmehørende alle kommunerne," siger Karsten Naundrup Olesen.

"Med hyrdebrevet står det klart, at vi kan få 98 forskellige udlægninger af lovens indhold – og det flugter med lovens grundlag, at tingene skal besluttes lokalt," siger han og tilføjer, at man kan diskutere, om det er hensigtsmæssigt, men dét er en anden snak.

"Andre områder er ikke blevet klarere med hyrdebrevet. Nemlig: Hvilke elementer skal indgå i kommunalbestyrelsernes afvejning af, om en forening er hjemmehørende i kommunen? Det er op til kommunalbestyrelsen at beslutte dette også," siger han.

"Kommuner er fanget i et evigt skisma mellem, at en centralmagt (loven) siger 'sådan er det' – og at de gerne vil have et kommunalt selvstyre. I folkeoplysningsloven er mange beslutninger lagt ud på kommunalt niveau. Det kan gå ud over foreningerne, som må leve med usikkerheden om, at vigtige

"Med hyrdebrevet står det klart, at vi kan have 98 forskellige udlægninger af folkeoplysningslovens indhold," siger Karsten Naundrup Olesen. "Man kan diskutere, om det er hensigtsmæssigt, men dét er en anden snak."

beslutninger træffes lokalt og kan ændre sig, hvis der kommer et nyt byråd. De må også leve med, at forholdene er forskellige fra kommune til kommune. Måske giver selvstyret også nogle goder for dem."

2. Tilsyn – hvordan?

Hvordan skal kommunerne føre tilsyn med store aftenskoler?

"Kommunerne har pligt til at føre

← tilsyn, hvis de giver støtte. De skal tilrettelægge tilsynet på en måde, så det sikres, at foreningerne opfylder de regler, som følger af loven. Men det er op til hver kommune at beslutte, hvad der er nødvendigt,” siger Karsten Naundrup Olesen.

Kommunen skal føre tilsyn med hele foreningen som sådan, altså ikke blot med de aktiviteter, der foregår i den enkelte kommune. Der skal føres tilsyn med:

- børneattester,
- at foreningen ikke modarbejder demokrati og menneskerettigheder,
- at deltagerne kan få en plads i bestyrelsen,
- og at et eventuelt overskud, der opstår gennem deltagerbetaling ved foreningens virksomhed, kun tilfalder foreningen til anvendelse inden for lovens område. Man skal altså sikre sig, at et overskud fra folkeoplysende undervisning ikke føres over til at dække et underskud på indtægtsdækket virksomhed.

Hvordan kan kommunerne gøre i praksis?

”Ifølge forarbejderne til loven er det ret åbent. De kan vælge at føre tilsyn med de foreninger, der erfaringsmæssigt har lidt svært ved at gøre tingene rigtigt. Eller de kan vælge at lave en smiley-ordning, hvor man for eksempel fører et nøjere tilsyn de første tre år, men derefter går over til en light-udgave. Eller hvis man i en kommune ved, at det er lokaletilskud, der giver problemer, og ikke medlemstilskud – så kan man koncentrere indsatsen om lokaletilskud og blot udføre nogle stikprøver på medlemstilskud.”

Han råder kommunerne til at lave en tilsynsrutine:

”I kommunen skal man være bevidst om, hvad man gør, skrive det ned – og begrunde det. Så er det svært for Kulturministeriet at hævde, at tilsynspligten ikke er overholdt.”

Et tilsyn kan fungere på to måder; det kan være en slags revision, der tjekker regnskabet, eller det kan laves med et fremadrettet fokus for at forhindre, at foreninger laver fejl.

”Kommunen kan godt beslutte, at den som en del af tilsynet sørger for

instruktion til de nye foreninger, så fejl undgås,” forklarer han.

De store aftenskoler skal altså underkaste sig tilsyn fra alle de kommuner, som har godkendt dem og yder støtte efter folkeoplysningsloven. Om det er en stor opgave, der bliver lagt på aftenskolerne, afhænger nok af, om de blot skal sende regnskabet ud til alle kommunerne, eller om der skal mere specifikke ting til, og om det skal leveres i forskellige formater.

Kan kommunerne hjælpe hinanden her?

”I en kommune kan man godt vælge, at man i realiteten kun fører et begrænset tilsyn med en aftenskole, fordi en anden kommune også fører tilsyn, og dén kommunes tilsyn anses som tilstrækkeligt. Men kun hvis kommunernes forhold ligner hinanden så meget, at tilsynet er dækkende som ’det nødvendige’. Hvis der er forskel i tilskuddene, kan man ikke nødvendigvis bruge det samme tilsyn. Det skal man overveje i kommunerne. Er vi så forskellige, at vi alle er nødt til at føre hvert sit tilsyn med den samme aftenskole, eller er vi så ens, at vi kan nøjes med, at én gør det?” siger han.

”Det sker fortsat på den enkelte kommunes ansvar. Så man skal kunne begrunde, hvorfor man vælger at gøre sådan.”

3. Deltagerindflydelse

Hvordan skal deltagerne sikres indflydelse i store aftenskoler?

”I loven står, at deltagerne i den folkeoplysende virksomhed skal have mulighed for at få en plads i bestyrelsen. Jeg mener, det skal forstås sådan, at det er tilstrækkeligt, hvis der er én plads til en deltagerrepræsentant i bestyrelsen. Selv om aftenskolen laver undervisning i 17 kommuner, er én plads til en deltagerrepræsentant nok til, at kommunerne kan godkende foreningen på dette område,” siger Karsten Naundrup Olesen.

4. Hvad gør de andre?

Hvis en kommune ikke vil godkende aftenskolen af en eller anden grund – hvordan skal de andre kommuner, som aftenskolen udbyder undervisning i, så reagere?

”Hyrdebrevet lægger op til, at det →

HVAD HANDLER SAGEN OM?

Hjemhørskravet

I folkeoplysningsloven står, at en forening (altså også en aftenskole) skal være ’hjemmehørende’ i kommunen for at kunne godkendes og få tilskud, ret til lokaler mv.

Men det er temmelig uklart, hvad der skal til, for at en forening ’er hjemmehørende’, og det kan stille kommunerne i en svær situation. Nogle aftenskoler tilbyder undervisning i 15-20 kommuner – kan de godkendes som hjemmehørende i hver enkelt kommune?

Hyrdebrev

I september 2025 udsendte kulturministeren et hyrdebrev om hjemhørskravet, som siger, at det er op til kommunalbestyrelserne selv at vurdere, om en folkeoplysende forening er hjemmehørende i kommunen, og om de kan godkende den.

Der står dog ikke noget om, hvilke elementer der skal indgå i kommunalbestyrelsens overvejelser om, hvorvidt hjemhørskravet er overholdt.

Læs hyrdebrevet og de tidligere artikler om hjemhørskravet på www.fritid-samfund.dk/aktuelt

Der bliver færre og færre aftenskoler i Danmark, men samtidig gennemføres der næsten lige så mange undervisningstimer som for ti år siden, viser undersøgelser fra Videncenter for Folkeoplysning. Med andre ord: De store skoler vinder frem.

Foto: Colourbox

← er helt op til hver enkelt kommune, om man vil godkende aftenskolen som hjemmehørende. Hvis én kommune afviser at godkende den, påvirker det ikke de øvrige kommuner. De kan fortsat gøre, som de mener er rigtigt,” forklarer Karsten Naundrup Olesen.

”Det vil være en god ide, om de involverede kommuner kender hinandens argumenter for at godkende eller afvise en aftenskole, men kommunerne kan være forskellige og have forskellige krav, både hvad angår hjemhørskravet og tilsyn. Der kan jo være en anden politik på området i en anden kommune.”

5. Distriktsforeninger

Ville det have været en bedre løsning at lade folkeoplysningsloven §45 om distriktsforeninger være gældende på voksenundervisningsområdet også? (Folkeoplysningslovens §45 siger, at ved 'distriktsforeninger' for børn og unge kan der udpeges en administrationskommune, som står for at bevilge tilskud, føre tilsyn mv. – Red.)

”Hvis det opleves som et problem i kommunerne at føre tilsyn med store aftenskoler, kunne det måske være en ide,” siger Karsten Naundrup Olesen.

6. Betydning for idrætsforeninger

Hvad betyder hyrdebrevet for idrætsforeninger? Kan de nu oprette afdelinger i andre kommuner og søge aktivitets- og lokaletilskud der?

”Idrætsforeninger skal følge de samme regler mht. hjemhørskravet som aftenskoler. Så ja, de kan lave flerkommune-foreninger. De skal dog leve op til de krav, som loven stiller til foreningsdannelsen, og godkendes af hver enkelt kommune,” siger Karsten Naundrup Olesen.

”Kommunerne har dog mulighed for at afvise at godkende dem. Kulturministeriets tilkendegivelse i hyrdebrevet giver ikke foreningerne et retskrav på at blive godkendt.”

Men kan en forening påkalde sig, at hvis kommunen godkender aftenskoler, der driver folkeoplysende virksomhed i flere kommuner, så bør kommunen også godkende idrætsforeninger, der gør det samme?

”Hvis der er en saglig begrundelse for at behandle de to situationer forskelligt, kan kommunen gøre det og dermed afvise godkendelsen. Men der skal være en saglig begrundelse, som for eksempel kan være knyttet til foreningens aktiviteter.”

7. Landsforeninger

Har hyrdebrevet betydning for landsforeninger som Ældre Sagen eller patientforeninger, der gerne vil have godkendt deres aktiviteter i kommunerne som folkeoplysende virksomhed og dermed få mulighed for at få adgang til lokaler mv.?

”Det kan jeg ikke sige noget om. Der kan være nogle forskelle på store aftenskoler og landsforeninger, som er afgørende for, om kommunerne kan godkende dem som folkeoplysende foreninger. Svaret på dette vil kræve, at man dykker ned i de to typer af foreninger, både hvad angår organiseringen og aktiviteterne, og blandt andet ser på måden, de gennemføres på.” ■

INGEN SVAR FRA KL OG KULTURMINISTERIET

Både Kommunernes Landsforening og Kulturministeriet har fået tilsendt spørgsmålene om hyrdebrevet og hjemhørskravet.

Desværre ønsker ingen af dem at svare.

Sådan fører 16 kommuner tilsyn med én aftenskole

Kommunerne har forskellige ønsker til, hvilke oplysninger aftenskolerne skal levere. Det ville være dejligt med standardskemaer, lyder det fra FOF København og Nordsjælland.

AF JONNA TOFT, journalist

ALLE AFTENSKOLER skal aflevere et tilskudsregnskab hvert år til de kommuner, de har undervisning i – som dokumentation for det tilskud, de i starten af et år får tilsagn om.

I FOF København og Nordsjælland har man undervisning i 16 kommuner, og alle 16 fører altså tilsyn med aftenskolen. Det sker ifølge direktør Bernadette Follmann på den måde, at aftenskolen udarbejder et tilskudsregnskab, hvor der bl.a. indgår:

- antal timer inden for tilskudskategorierne,
- regnskab for debatmidler,
- regnskab for særligt tilrettelagt undervisning,
- dokumentation for udgifter til lokaler ift. lokaletilskud,
- statistik over deltagerne og hvem der får rabat - i mange kommuner kaldes den PEAS (Pensionister, Efterlønnere, Arbejdsledige og Studerende) og opgøres særligt,
- oplysninger om handicaperklæringer. De opbevares i aftenskolen, men revisor tager stikprøver,
- oplysninger om deltagere fra andre kommuner til brug for mellemkommunal refusion.

"Vi har et revisionsfirma til at gennemgå det hele, og de tager om stikprøver. Desuden laver mange kommuner selv stikprøvekontrol. Mit indtryk er, at det fungerer udmærket," siger Bernadette Follmann.

"Kommunerne er meget forskellige og har forskellige ønsker til, hvilke oplysninger vi skal levere. Vi sender dog det samme materiale til alle. Men det ville være dejligt, hvis kommunerne ville bruge et standardskema til de enkelte regnskaber og statistikker, som vi kunne melde oplysningerne ind på," siger hun.

Hun understreger, at aftenskolen ikke blander det tilskud, de

får i én kommune, med aktivitet i andre kommuner. Med andre ord er en kommune sikret, at deres borgere får lokal undervisning for det tilskud, den pågældende kommune giver til aftenskolen.

"Vi bestræber os på at lave god, lokal undervisning i alle 16 kommuner. Alternativet til store aftenskoler som vores er måske, at der i nogle lokalområder slet ikke findes et aftenskoletilbud. Mange små aftenskoler er udfordret af de voksende krav til digitalisering; hjemmeside, nyhedsbreve, sociale medier, digital bogføring, lønssystem osv.," siger hun. ■

Borgerne får lokal undervisning for det tilskud, som deres kommune giver – her et FOF-hold på Frederiksberg.
Foto: FOF København og Nordsjælland

Bevæger idrætsfaciliteter sig ind på det kommercielle marked for konferencer, julefrokoster og firmaevents – med offentlig støtte? HORESTA opfordrer kommunerne til at gennemgå deres støtteordninger.
Foto: Colourbox

HORESTA: Kommunal støtte giver unfair konkurrence

En ny medlemsundersøgelse fra HORESTA viser, at unfair konkurrence fra offentligt støttede aktører er en udfordring i store dele af landet. Hoteller og restauranter oplever, at de skal konkurrere mod kulturhuse, arenaer og andre selvejende institutioner, som modtager kommunal støtte – og dermed opererer på ulige vilkår.

Særligt uden for hovedstaden er problemet markant:

- 19 % af hoteller uden for København peger på unfair konkurrence som en udfordring (mod 9 % i København).
- Det samme gælder 21 % af restauranter uden for København (mod 5 % i hovedstaden).

Det har fået HORESTA til at kontakte samtlige kommuner med en opfordring til at gennemgå deres støtteordninger.

Organisationen peger på en landsdækkende tendens, hvor offentligt støttede arenaer bevæger sig ind på det kommercielle marked for julefrokoster, konferencer og firmaevents. Det skaber ifølge den erhvervsjuridiske chef i HORESTA Kaare Friis Petersen en skæv konkurrence, fordi offentligt støttede aktører ikke er underlagt samme økonomiske vilkår som private virksomheder.

Han opfordrer derfor landets kommuner til at gennemgå deres støtteordninger, så ulovlig konkurrence undgås.

Baggrunden er bl.a. Ankestyrelsens afgørelse i sagen om Arena Næstved, hvor der blev konstateret ulovlig støtte til en selvejende institution med omfattende kommercielle aktiviteter.

Kaare Friis Petersen understreger, at HORESTA ikke er imod arenaerne som kulturinstitutioner, men at de bør afholde sig fra at tilbyde kommercielle ydelser, som kommuner ikke må støtte ifølge kommunalfuldmagten.

KURSUS: Bliv klogere på kommunalfuldmagten

Fritid & Samfund holder jævnligt kurser om kommunalfuldmagten – næste gang 13. maj 2026 i Roskilde.

Her kan man blive klogere på, hvilke muligheder kommunerne har for at støtte fritids- og kulturområdet via kommunalfuldmagten, og hvilke krav og regler, der gælder.

Find kurset på www.fritid-samfund.dk/kurser.

5 mio. kr. til Idræt for Sindet

Grundfos Fonden støtter nu Dansk Arbejder Idrætsforbunds initiativ Idræt for Sindet med 5 mio. kr. Dermed kan Idræt for Sindet nå ud til langt flere, skriver DAI.

Idræt for Sindet laver idrætsforeninger med og for mennesker med psykiske sårbarheder – altid i samarbejde med kommuner. Foreningerne er baseret på frivilligt arbejde, fællesskab og faste træninger – ligesom alle andre idrætsforeninger i Danmark.

Men kun 43 af de 98 kommuner er med – og DAI ønsker at brede indsatsen ud til flere.

Idrætsforeningerne med psykisk sårbarhed kan nemlig dokumentere færre indlæggelser, højere livskvalitet og stærkere netværk:

- 29 pct. af medlemmerne har færre eller ingen indlæggelser
- 64 pct. føler sig mindre psykisk sårbare
- 72 pct. har fået mere mod på at tage ansvar
- 86 pct. har fået mere selvtillid.

Idræt for Sindet er valgt som modtager, fordi foreningen yder en 'fantastisk og veldokumenteret' indsats for at hjælpe psykisk og socialt sårbare ud i foreningslivet, lyder det fra fondsdirektør Kim Nøhr Skibsted i en pressemeddelelse.

Idræt for Sindet har været på banen siden 1996.

Omkring 300 mennesker fra Idræt for Sindet-foreninger landet over mødes til 'Idrætsfestival for Sindet' i Vejle hver sommer, en festival over tre dage.
Foto: DAI

Foto: Colourbox

KURSER FOR FOLKEOPLYSNINGSUDVALG:

Sæt arbejdet godt i gang

Fritid & Samfund holder kurser for medlemmerne i de nye Folkeoplysningsudvalg hele syv steder rundt om i landet. Så kom godt i gang: Tag på kursus sammen og få ideer til, hvordan I kan skabe udvikling lokalt.

I løbet af foråret bliver der valgt medlemmer til kommunernes Folkeoplysningsudvalg (§35.2-udvalg) – og udvalgene skal finde ud af, hvad de vil samle kræfterne om, og hvordan de kan være med til at skabe bedre forhold for foreninger, aftenskoler, korps og andre former for fritidsliv i kommunen.

Med Fritid & Samfunds kursus 'Sådan skaber I udvikling i Folkeoplysningsudvalget' kan I få inspiration og redskaber til arbejdet – og idéer til, hvordan I sætter aftryk på kommunens kultur- og fritidsliv de næste fire år.

Hvad kan udvalget få indflydelse på? På hvilke områder kan

udvalget være med til at skabe udvikling, og hvordan? Det kommer I ind på ved kurset.

Kurset fungerer som et fint startskud for udvalg, hvor nye og erfarne medlemmer skal rystes sammen, og hvor man gerne vil sætte nye aktiviteter i gang. Gennem oplæg og dialog med andre deltagere får I idéer til, hvordan udvalget kan arbejde mere strategisk og skabe udvikling lokalt.

Vi afholder kurset hele syv steder rundt om i hele landet, i håbet om, at mange vil deltage. Det foregår i forsommeren og efteråret 2026.

På Sjælland afholdes kurset i Roskilde, Holbæk og Næstved. I

Jylland bliver det afholdt i Randers, Holstebro og Vejen. Og på Fyn sker det i Ubberud nær Odense.

Alle medlemmer af Folkeoplysningsudvalg kan deltage, både repræsentanter fra hovedområderne, kommunalpolitikere og tilforordnede – og også medarbejdere i fritidsforvaltninger er velkomne.

Husk, at hvis I er tre eller flere, der tilmelder jer samlet, kan I få 15 pct. rabat på medlemsprisen (forudsat at kommunen er medlem).

Se datoer, steder og priser på næste side.

Stil spørgsmål og få svar

- Skal en statslig institution stille ledige idrætssale til rådighed?
- Kan idrætshaller lejes ud til fejring af eid?
- Og hvornår er et medlem af Folkeoplysningsudvalget egentlig inhabil?

Det kan du læse svarene på i vores Vidensbank på www.fritid-samfund.dk under 'Spørg og få svar'. Du kan også selv stille spørgsmål om folkeoplysningsområdet til vores eksperter. Vi forsøger efter bedste evne at finde svar.

KURSUS

STED OG DATO

'Sådan skaber I udvikling i Folkeoplysningsudvalget'

Folkeoplysningsudvalget kan være stedet, hvor idéer bliver til handling, hvor samarbejde vokser, og hvor nye initiativer får liv. På Fritid & Samfunds kursus får I energi, inspiration og konkrete værktøjer til at styrke arbejdet i jeres kommune.

Kurset er for både nye og erfarne medlemmer af Folkeoplysningsudvalg (§35.2-udvalg), der vil sætte et tydeligt aftryk på kommunens fritids- og kulturliv. Gennem oplæg og dialog med andre deltagere får I idéer til, hvordan udvalget kan arbejde mere strategisk og skabe udvikling.

Underviser er Kai Raun, der tidligere har arbejdet med folkeoplysningsområdet i bl.a. Allerød Kommune og været formand for Fritidssamrådet og Fritid & Samfund.

JYLLAND:

Vejen: Onsdag 27. maj 2026 kl. 16-21 i Vejen Idrætscenter.

Randers: Tirsdag 2. juni 2026 kl. 16-21 i Arena Randers.

Holstebro: Onsdag 30. september 2026 kl. 16-21 i Idrætscenter Vest.

FYN:

Odense: Onsdag 4. november 2026 kl. 16-21 i Ubberud Kultur- og Bevægelseshus v. Odense.

SJÆLLAND:

Roskilde: Onsdag 10. juni 2026 kl. 16-21 i Roskilde Kongres- og Idrætscenter.

Holbæk: Tirsdag 15. september 2026 kl. 16-21 i Holbæk Sportsby.

Ringsted: Onsdag 7. oktober 2026 kl. 16-21 i Danhostel Ringsted Vandrerhjem.

'Bliv klogere på kommunalfuldmagten'

Når en aktivitet ikke kan støttes efter folkeoplysningsloven, kan den nogle gange støttes efter kommunalfuldmagten. Men hvordan er reglerne? Få indsigt i området på dette kursus.

Underviser: Henrik Koch Rasmussen, fritidschef i Ringkøbing-Skjern Kommune, jurist og medlem af bestyrelsen i Fritid & Samfund.

Roskilde: Onsdag 13. maj 2026 kl. 10-15 i Scandic Roskilde Park.

Vi arbejder på at tilbyde et kursus om kommunalfuldmagten og idrætsfaciliteter i efteråret 2026. Det sker i samarbejde med HI-IKF. Hold øje med hjemmesiden.

Sådan tilmelder du dig:

Læs om hvert enkelt kursus og find link til tilmelding på www.fritid-samfund.dk/kurser.

Hvem kan deltage, og hvem får rabat?

Alle, der har med fritidsområdet at gøre, kan deltage.

Vores medlemmer får rabat på kursuspriisen:

- Kommuner, der er medlem, kan få rabat, når de tilmelder deltagere fra Folkeoplysningsudvalg (§35.2-udvalg) eller tilsvarende nævn, råd eller udvalg, samt medarbejdere, der har med området at gøre.
- Landsorganisationer, foreninger og aftenskoler kan få rabat, når de tilmelder bestyrelsesmedlemmer eller medarbejdere.

Tre tilmeldte = 15 pct. rabat

Som medlem af Fritid & Samfund får man ekstra 15 pct. rabat på medlemsprisen, hvis man tilmelder tre personer fra samme organisation/forening til det samme kursus. Personerne skal tilmeldes samlet.

Er du i tvivl om, om din organisation er medlem af Fritid & Samfund, så skriv til fritid@fritid-samfund.dk.

KURSUSPRIS

Normalpris:
2095,- kr
Medlemspris:
1695,- kr

Foto: Pexels.com

DIF's rangliste – et dårligt udgangspunkt for en idrætspolitisk debat

DIF's undersøgelse af idrættens vilkår og rammer i kommunerne er så metodisk og analytisk uholdbar, at den sandsynligvis ikke giver et retvisende billede af idrætsforeningernes faktiske forhold, påpeger senioranalytiker fra Idrættens Analyseinstitut. Han opfordrer DIF til at droppe ranglisten.

AF JONNA TOFT, journalist

Senioranalytiker Christian Gjersing Nielsen har sammen med chefanalytiker Peter Forsberg, Idrættens Analyseinstitut, undersøgt hvilke forhold, der påvirker idrætslivet i kommuner, i rapporten 'Nøgletal i forvaltningen af idrætsområdet'. De to har bl.a. skrevet et indlæg på Idrætsmonitor om DIF's kommunalvalgsundersøgelse.
Foto: Thomas Søndergaard

I OKTOBER 2025 sendte Danmarks Idrætsforbund (DIF) sin kommunalvalgsundersøgelse på gaden – en god måned før kommunalvalget.

'Skive er Danmarks bedste idrætskommune – igen', lød det i pressemeddelelsen, og en liste med 'De 10 bedste idrætskommuner' blev fremhævet.

Det er fjerde gang, DIF forsøger at bringe idrætten ind i den lokale debat op til et kommunalvalg ved at rangliste kommunerne. Det sker efter et simpelt pointsystem, der er bundet op på 20 forskellige parametre. De klare budskaber om at 'xx kommune er nr. xx i landet' slår hurtigt igennem i pressen, både nationalt og lokalt.

Men ifølge senioranalytiker og ph.d. Christian Gjersing Nielsen, Idrættens Analyseinstitut, er DIF's undersøgelse af så mangelfuld, at den kan være decideret misvisende. "Undersøgelsens design har nogle grundlæggende metodiske problemer, som gør det yderst tvivlsomt, om man reelt måler det, man forsøger at måle – nemlig idrættens vilkår og rammer," siger han.

Metodisk uholdbar

Kommunerne er (med undtagelse af de fem mindste ø-kommuner) blevet vurderet på 20 forskellige parametre inden for fire hovedområder: Frivillige, faciliteter, medlemmer og økonomi/idrætspolitik.

Nogle af oplysningerne er statistiske data om fx antal medlemmer og kommunens udgifter til idrætsanlæg, men der indgår også besvarelser om fx samarbejdet med kommunen fra 2.942 idrætsforeninger på tværs af landet, altså godt 30 foreninger pr. kommune i snit.

DIF'S KOMMUNALVALGS-UNDERSØGELSE

Forud for kommunalvalget i 2025 udgav Danmarks Idrætsforbund undersøgelsen 'Idrætsforeningernes rammer og vilkår 2025'. På baggrund af 20 udvalgte parametre ranglistede DIF kommunerne, og Skive Kommune blev udråbt som 'Danmarks bedste idrætskommune'.

Fire hovedtemaer indgår i undersøgelsen:

- Faciliteter
- frivillige
- medlemmer og
- økonomi/idrætspolitik

Nogle af oplysningerne er statistiske data om fx antal medlemmer og kommunens udgifter til idrætsanlæg, men der indgår også besvarelser om fx samarbejdet med kommunen fra 2.942 idrætsforeninger på tværs af landet.

Ifølge DIF skal undersøgelsen bruges til at "få foreningsidrætten på dagsordenen op til kommunalvalget og bidrage til at kommuner, borgere, idrætsråd og foreninger har et oplyst og aktuelt grundlag at debattere ud fra". Den er dog jævnligt blevet kritiseret af bl.a. forskere for ikke at give et retvisende billede af idrættens rammer og vilkår.

Undersøgelsen er lavet tre gange tidligere forud for kommunalvalgene i 2021, 2017 og 2013.

Den kan læses på www.dif.dk (søg på 'Kommunalvalgsundersøgelse').

← Rangeringen af kommunerne er baseret på et simpelt pointsystem, hvor kommunerne får points svarende til deres rangering fra nr. 1 til 93 på hvert af de tyve parametre, hvorefter scorene er lagt sammen.

"DIF antager – eller gætter på – at de 20 valgte parametre tilsammen afspejler idrætsforeningernes rammer og vilkår. Men undersøgelsen mangler et teoretisk eller empirisk fundament, der sandsynliggør, at parametrene og pointsystemet giver et retvisende billede af virkeligheden," forklarer Christian Gjersing Nielsen.

Alle parametre vejer lige tungt, og dét er i Christian Gjersing Nielsens øjne med til at gøre undersøgelsen utroværdig.

"Der er ingen grund til at tro, at man får et retvisende mål ved vilkårligt at lægge scorene sammen på tværs af parametrene. Det er en metodisk og analytisk uholdbar tilgang," siger han.

"Der vil naturligt være store forskelle på, hvor vigtige de forskellige parametre er for 'rammer og vilkår'. Nogle af de inkluderede parametre vil være vigtige, mens andre betyder meget lidt eller ingenting – men det undersøger DIF ikke. Desuden kan små forskelle mellem kommunerne resultere i markante pointforskelle," fortsætter han.

"Det rejser tvivl om begrebsvaliditeten – altså om parametrene og pointsystemet reelt måler det, DIF påstår: Idrætsforeningernes faktiske rammer og vilkår i kommunerne."

Strukturelle vilkår udelades

Undersøgelsen undlader at inddrage de strukturelle forhold, som forskningen peger på, har stor betydning for idræts- og foreningsdeltagelsen: Geografi, demografi og socioøkonomi.

Undersøgelser fra Idrættens Analyseinstitut og fra Syddansk Universitets Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund har – ligesom international forskning – vist, at netop de forhold er altafgørende for, hvor mange foreningsmedlemmer, der er i en kommune.

En kommune med en stor andel af borgere med lavt uddannelsesniveau har nogle helt andre vilkår for at ar-

bejde med foreningsdeltagelse end en kommune med mange veluddannede – som generelt er mere aktive.

"Man interesserer sig ikke for kommunernes strukturelle vilkår – geografi, demografi og socioøkonomi – i undersøgelsen. Vi ved, at det er centrale forhold, når det handler om foreningsdeltagelse. Det er tankevækkende, at disse forhold helt udelades, når undersøgelsen forsøger at måle idrætsforeningernes rammer og vilkår," siger Christian Gjersing Nielsen.

Sammenligner æbler og asparges

Et andet problem er, at undersøgelsen kombinerer 'ramme'-forhold som facilitetsdækning, tilskud og driftsudgifter med forhold som antal foreningsmedlemmer, frivillige og tilfredsheden blandt foreningerne.

"Nogle parametre handler om 'rammer og vilkår', men andre er resultatmål som medlemstal. Foreningsdeltagelsen er noget af det, som kommunernes rammer skulle kunne påvirke – det er ikke et rammevilkår i sig selv. Man sammenligner æbler, pærer, bananer og asparges," forklarer Christian Gjersing Nielsen.

Problematiske parametre

Generelt undrer han sig over nogle af de udvalgte parametre i undersøgelsen. F.eks. har man valgt at medtage et parameter, der angiver, hvor store drifts- og anlægsudgifterne på idrætsområdet er i forhold til kommunens samlede drifts- og anlægsudgifter.

"DIF måler procentdelen af budgettet, der går til idræt. Men en rig kommune kan bruge mange penge på idræt og stadig score dårligt, fordi de også bruger mange penge på andre områder. Procentdelen siger intet om foreningernes faktiske forhold," påpeger han.

Et andet parameter handler om de gennemsnitlige driftsudgifter til idrætsområdet pr. borger i kommunen. Christian Gjersing Nielsen og Peter Forsbergs rapport 'Nøgletal i forvaltningen af idrætsområdet' peger på, at der godt kan være en sammenhæng mellem driftsudgifter til idræt og foreningsdeltagelsen, men det er et parameter, som er vanskeligt at tolke →

Skive Kommune indtog førstepladsen på DIF's rangliste i både 2021 og 2025. Pressebilledet er fra DM atletik Inde Ungdom, der blev afholdt i Skive atletikhal.
Foto: Thomas Køser, Skive Kommune

← entydigt på grund af 'støj':

For eksempel vil ældre eller dårligt vedligeholdte faciliteter ofte være dyre i drift, uden at dét giver foreningsidrætten bedre vilkår. Specialfaciliteter og faciliteter til eliten kan også give store udgifter, uden at det giver bedre rammer og vilkår for foreningsidrætten. Samtidig konterer kommunerne driftsudgifter til idræt forskelligt. Alt i alt er det temmelig uigennemskueligt, hvad beløbene dækker over.

Rangliste uden mening

Når man kigger lidt nøjere på ranglisten over kommunerne, bliver det tydeligt, at selv meget små forskelle mellem kommunerne kan vise sig som store forskelle på placeringen.

Nogle kommuner tager nogle gevaldige hop på listen fra 2021 til 2025. Det største hop står Gladsaxe Kommune for: 61 pladser fra nr. 79 i 2021 til nr. 18 i 2025.

Souschef for fritidsområdet i Gladsaxe Kommune Søren Nabe-Nielsen siger:

"Det er uigennemskueligt, hvordan vi får den placering. Hos os skabte undersøgelsen en del debat i 2021, men på et dårligt grundlag, og så bliver den let unuanceret. Undersøgelsen ville

bedre kunne fungere som en løftestang, hvis den var mere faglig." (Læs mere om Gladsaxe på de næste sider).

Også andre kommuner har taget nogle ordentlige hop på listen: Fredericia hoppede 49 pladser frem i 2025, og Frederikshavn Kommune hoppede 45 pladser frem.

Har disse kommuner virkelig forbedret vilkår og rammer for idrætsforeningerne SÅ meget på fire år, at det kan begrunde så store forskydninger på ranglisten?

Næppe.

"Man kan undre sig over de store udsving fra måling til måling – sammenhængen mellem placeringerne fra år til år er relativt svag. Det kan skyldes den unuancerede pointgivning og naturlige støj i rangeringerne, hvor tilfældigheder kan komme til at spille en stor rolle," forklarer Christian Gjersing Nielsen.

På flere af de underliggende parametre er forskellene mellem kommunerne meget små, og minimale forskelle kan afgøre, om en kommune er nummer 6 eller 48 på et givent parameter.

"Ranglisten afspejler sandsynligvis ikke de faktiske forhold for idrætsforeninger i kommunerne. Undersøgelsen giver derfor hverken kommuner,

borgere, idrætsråd eller foreninger et oplyst grundlag for debat – tværtimod risikerer den at skabe debat på et forkert grundlag," opsummerer han.

Baggrundsmateriale kan give fingerpeg

Bag undersøgelsen ligger både statistiske data og besvarelser fra 2.942 idrætsforeninger. Lokalt kan man godt hente noget information ud af baggrundsmaterialet, mener Christian Gjersing Nielsen. Det er tilgængeligt på DIF's hjemmeside.

For eksempel kan man få et fingerpeg om, hvorvidt foreningerne i en kommune er tilfredse med facilitetsdækningen. Eller hvorvidt foreningerne er tilfredse med tilskudsmulighederne på idrætsområdet. Svaret er vist både som en gennemsnitsscore og som en placering på ranglisten for dette parameter.

"Der er relevante emner i baggrundsmaterialet, som kommunerne kan tage fat på, og som bestemt er nyttig information. Adgang til svarfordelingerne – ud over gennemsnittene – ville gøre materialet endnu mere anvendeligt," mener Christian Gjersing Nielsen.

← **Pressen æder ranglisten rå**

Poul Broberg, chef for public affairs og samfundsindsatser i DIF, lægger ikke skjul på, at undersøgelsen og ranglisten af kommuner bliver lavet med det primære formål at skabe lokal debat.

"Vi vil gerne sætte idrætten på dagsordenen op til kommunalvalget. Vi spiller bare spillet. Der er kamp om opmærksomheden i medierne op til et valg," siger han.

"Med ranglisten har vi skabt et vigtigt instrument for foreningerne. De kan bruge det som afsæt til en lokal

debat om dét, der er vigtigt hos dem. Vi er en interesseorganisation, ikke en forskningsinstitution, og undersøgelsen skal ses i det lys."

(Læs DIF's svar på kritikken på de næste sider)

DIF's strategi lykkes. Pressen viderebringer ranglisten uden at stille nævneværdige spørgsmål til kvaliteten af undersøgelsen – også i 2025. Christian Gjersing Nielsen siger:

"Det er ærgerligt, at medierne blot har viderebragt undersøgelsens resultater og DIF's pointer helt uden kritisk

stillingtagen. Det er opsigtsvækkende, når der er tale om en undersøgelse fra en interesseorganisation med en klar agenda," påpeger han og fortsætter:

"Når det er så tvivlsomt, at resultaterne afspejler de faktiske forhold, bliver det ekstra problematisk, at pressen blot viderebringer undersøgelsen ukritisk. Det forplumrer den idrætspolitiske debat og skaber potentielt en debat på et forkert grundlag." ■

Hoppede 61 pladser frem på DIF's rangliste: "Uigennemskueligt"

På fire år hoppede Gladsaxe Kommune fra nr. 79 til nr. 18 på DIF's kommunerangliste. Souschef for fritidsområdet Søren Nabe-Nielsen kan ikke gennemskue årsagen.

AF JONNA TOFT, journalist

TILBAGE I 2021 vakte DIF's kommunalvalgsundersøgelse stor opmærksomhed i Gladsaxe Kommune. Kommunen var nemlig kun nr. 79. Fire år senere lå kommunen på 18.-pladsen – et spring på hele 61 pladser.

"Jeg ved ikke, hvorfor vi flytter os så meget. I 2021 syntes vi, at en 79.-plads var helt ved siden af. Men hvorfor vi så ligger på en 18.-plads i 2025 – det er ikke til at gennemskue. Vi har skabt bedre vilkår for foreningerne på nogle områder, men ... det er en mærkelig måling og en mærkelig rangering," siger Søren Nabe-Nielsen, souschef for kultur, fritid og unge i Gladsaxe Kommune.

Et spark bagi i 2021

Gladsaxe Kommune er kendetegnet ved at være en forstadskommune med mange børnefamilier. Her er en tilvækst på 2-3.000 borgere årligt, og her er med Søren Nabe-Nielsens ord 'rimelig gode faciliteter'.

I 2021 vakte 79.-pladsen stor politisk opmærksomhed i kommunen, og forvaltningen kiggede dybere ned i undersøgelsen.

"Uanset undersøgelsens kvalitet, så giver den debat, og den kan være med til at give kommunen et spark bagi. Det skete hos os. I forvaltningen var vi kritiske overfor undersøgelsen, blandt andet fordi den kun byggede på svar fra 26 ud af 82 foreninger. Vi mente, det kun var de foreninger, der

"Hvis DIF's undersøgelse var mere faglig og mere retvisende, kunne den i højere grad bruges som en løftestang til at forbedre forholdene for idrætsforeningerne," påpeger Søren Nabe-Nielsen, sous-fritidschef i Gladsaxe Kommune.

GLADSAXE KOMMUNE PÅ RANGLISTEN

Samlet placering i DIF's kommunalvalgsundersøgelse:

2021: Nr. 79

2025: nr. 18

Placering på hovedtemaer:

Faciliteter:

2021: Nr. 83

2025: Nr. 34

Frivillige:

2021: Nr. 93

2025: Nr. 69

Medlemmer:

2021: (indgik under punktet
'frivillige')

2025: Nr. 16

Økonomi og idrætspolitik:

2021, økonomi: Nr. 20

2021, idrætspolitik: Nr. 89

2025 (samlet under ét): Nr. 8

havde noget på hjertet, som svarede – de tilfredse tier,” fortæller Søren Nabe-Nielsen.

”Men vi fik også at vide af vores idrætssamråd, FIG, at der var nogle områder, hvor vi kunne være bedre. Det betød, at vi satte gang i et tættere samarbejde med FIG, og det har skabt en større forståelse begge veje. Jeg tror, det er noget af dét, vi kan aflæse i, at vi lander på en 18. plads i 2025.”

Ny skøjtehal og padelbaner

Faciliteter udgør en væsentlig del af de 'vilkår og rammer', som DIF's kommunalvalgsundersøgelse angiver at måle. Siden 2021 har man i Gladsaxe Kommune bygget en ny skøjtehal, nogle kommunale padelbaner og tre kunstgræsbaner.

”Vi ville have bygget faciliteterne, uanset hvilken placering vi fik på ranglisten. Det har intet med hinanden at gøre. Måske påvirker faciliteterne vores bedre placering i 2025, måske ikke. Faciliteterne er jo kun en forbedring for dem, der bruger dem. Vores mange vandsportsfolk på Bagsværd Sø har fx ingen glæde af en skøjtehal eller kunstgræsbaner,” funderer Søren Nabe-Nielsen og tilføjer, at driftsmidlerne til idrætsfaciliteter lå nogenlunde på samme niveau i 2025 som i 2021.

Udelader det vigtigste

DIF's kommunalvalgsundersøgelse tager ikke højde for geografi, demografi og socioøkonomiske forhold i kommunerne, og dermed udelader den det vigtigste, mener Søren Nabe-Nielsen.

”Vi har som kommuner vidt forskellige vilkår og muligheder for at lave gode forhold for idrætsforeningerne og for at få mange til at være aktive. Gladsaxe Kommune er præget af bevægelse hen over kommunegrænserne til København, Gentofte, Lyngby-Taarbæk, Furesø og Herlev Kommuner, og afstandene er så små, at mange borgere ikke tænker over, at de måske krydser en kommunegrænse, når de går til idræt,” fortæller han og fortsætter:

”Ved Idrættens Branchedage sad jeg sammen med nogle fra Mors, som for-

talte, at hos dem er idrætscentret en slags forsamlingshus, der samler hele området – det er en forebyggelsesenhed lige så meget som en idrætsfacilitet. Dét kan vi slet ikke lave. Hos os har borgerne mange fritidstilbud, de kan vælge imellem,” forklarer han.

”Den forståelse for kommunernes forskellighed går helt tabt i DIF's undersøgelse. I stedet er den meget sensationsbåret. Hvis de vil undersøge kommunernes vilkår og rammer for foreningslivet, som de siger, bør de inddrage demografi, geografi og socioøkonomi i undersøgelsen, som Idan og CISC gør i deres undersøgelser. Det er væsentligt at se tingene i et større perspektiv.”

For hvis skyld?

Den lokale debat om kommunens placering på ranglisten bliver let unuanceret, fordi undersøgelsen er så uigennemskuelig, påpeger Søren Nabe-Nielsen.

”I forvaltningen kommer vi til at bruge meget tid på at forklare og forsvare os, og som embedsmand kan man godt komme til at føle sig lidt misbrugt i et spil, der dybest set handler om, at DIF vil have omtale,” siger han.

”Hvis undersøgelsen var mere faglig og mere retvisende, kunne den i højere grad bruges som en løftestang til at forbedre forholdene for idrætsforeningerne. Det er nok målet. Men man får let det indtryk, at DIF blot er gode til at gøre opmærksom på sig selv.” ■

VIL DU VIDE MERE?

Find DIF's kommunalvalgsundersøgelse for 2025 og se baggrundsmaterialet for hver kommune på www.dif.dk.

DIF: Vi skaber debat, og det er målet

I DIF anerkender Poul Broberg kritikken af kommuneranglisten, men holder fast i, at den er et vigtigt redskab til at skabe debat om idrætten. Det er dog lovlig simpelt, at den ikke har øje for de strukturelle forskelle mellem kommunerne, medgiver han.

AF JONNA TOFT, journalist

"VI ER EN interesseorganisation, ikke en forskningsinstitution," siger Poul Broberg, chef for public affairs og samfundsindsatser i Danmarks Idrætsforbund.

Dén pointe er væsentlig at holde sig for øje, når DIF sender sin kommunalvalgsundersøgelse og den tilhørende rangliste over 'Danmarks bedste idrætskommuner' ud i medierne i ugerne inden et kommunalvalg – som det også skete i oktober 2025.

For som Christian Gjersing Nielsen, senioranalytiker hos Idan, pointerer i den foregående artikel:

"Ranglisten afspejler sandsynligvis ikke de faktiske forhold for idrætsforeninger i kommunerne. Undersøgelsen giver derfor hverken kommuner, borgere, idrætsråd eller foreninger et oplyst grundlag for debat – tværtimod risikerer den at skabe debat på et forkert grundlag."

Foreninger skal have ordet

I DIF giver Poul Broberg langt hen ad vejen Christian Gjersing Nielsen ret i den kritik, han rejser – blandt andet om valget af de emner, som kommunerne sammenlignes på:

"Vi har forsøgt at finde nogle objektive parametre, der er lette at tilgå i forskellige registre, fx om medlemstal, antal frivillige, facilitetsdækning mv. Det er vigtigt for os, at foreningerne,

vores medlemmer, kan komme til orde i undersøgelsen. Derfor blander vi det objektive og det mere subjektive. Vi skal lande i noget, som DIF finder vigtigt som organisation," forklarer han.

"Vi lægger vægt på, at foreningerne får en platform for at skabe debat om idrættens lokale forhold op til et kommunalvalg. Det får de med ranglisten."

At alle parametre vægtes lige tungt, når placeringerne på ranglisten skal fordeles, forklarer han med, at DIF ikke har kapaciteten til at vægte parametrene, så de svarer mere til virkelighedens verden.

"Det er vigtigt for os, at foreningerne kan komme til orde. Og det letteste er at vægte parametrene lige meget," siger han.

Ja, det er en skæv sammenligning

Poul Broberg anerkender også kritikken af, at de strukturelle forhold, der er afgørende for idrætsdeltagelsen og foreningsdeltagelsen i kommunerne, ikke er med i undersøgelsen. Nemlig den demografiske udvikling i kommunen, geografin og indbyggernes socioøkonomiske forhold.

Kommunerne er opdelt i kommunetyper i baggrundsmaterialet til undersøgelsen, der ligger på DIF's hjemmeside. Men det kræver temmelig meget nørderi at lave en sammenligning mellem kommuner af samme type.

"Måske kan vi sætte mere fokus på de kommuner, der flytter sig inden for hver kommunetype, når vi laver undersøgelsen i 2029," siger Poul Broberg, Danmarks Idrætsforbund.

"Det er nok lovlig simpelt, at vi ikke har øje for kommunetypene i rangeringen af kommuner, for de strukturelle forhold har stor indflydelse på idrætten," medgiver han.

Som det er nu, sammenligner undersøgelsen kommuner som Brøndby og Skive direkte – kommuner med vidt forskellig befolkningssammensætning og vidt forskellig socioøkonomi. Hvis Brøndby gjorde markante fremskridt i foreningsdeltagelsen, ville undersø- →

← gelse ikke belønne det, fordi der sammenlignes med fx landkommuner med helt andre vilkår.

"Det er rigtigt - at sammenligne Skive og Brøndby kommuner er helt ulige, det er at sammenligne æbler og bananer. Vi vil undersøge, om vi kan indtage kommunetyperne mere aktivt næste gang - måske kan vi i omtalen af undersøgelsen sætte større fokus på de kommuner, der flytter sig i forhold til lignende kommuner," siger Poul Broberg.

Spiller bare spillet

Hvad tænker du om, at I skaber en debat på så mangelfuldt et grundlag?

"Vi vil sætte idrætten på dagsordenen op til kommunalvalget. Vi spiller bare spillet! Der er kamp om opmærksomheden i medierne op til et valg, og der er mange nære emner i spil for borgerne, fx sundhedsområdet, ældrepleje og skoler," siger han.

"Med ranglisten har vi skabt et enormt vigtigt instrument for foreningerne, som de kan bruge som platform for at få gang i en lokal debat om

”

"Jeg er med på, at man kan diskutere, om ranglisten er seriøs, men den er et glimrende kommunikationsredskab. Alle journalister forstår den."

POUL BROBERG,
DANMARKS IDRÆTSFORBUND

det, der er vigtigt netop hos dem. Og når jeg ser i vores medieovervågning, er det mit indtryk, at debatten lokalt er sober og seriøs - og idrætten kommer faktisk på dagsordenen. Det skete ikke tidligere, før vi lavede ranglisten," mener han og fortsætter:

"Jeg er med på, at nogle embedsmænd i kommunerne er trætte af listen, fordi de skal understøtte politikerne ved at forklare, hvordan for-

holdene er i kommunen, og hvad der kan være baggrund for foreningernes svar. Men det må da være fedt, at politikerne forholder sig til emnet og vil føre politik på området."

Alle journalister forstår listen

DIF er en stor, statsfinansieret idrætsorganisation - burde I ikke gøre det bedre?

"Nej, for vi lykkes med at skabe debat. Dét er det vigtigste for os: At idrætten diskuteres lokalt. Men det er klart, at det efterfølgende arbejde i kommunerne med at prioritere og træffe beslutninger skal ske på et oplyst grundlag," svarer han.

Udgiver I ranglisten igen ved kommunalvalget i 2029?

"Ja, og vi glæder os til det. Men vi lytter også hele tiden. Jeg er med på, at man kan diskutere, om ranglisten er seriøs, men den er et glimrende kommunikationsredskab. Alle journalister forstår den." ■

ÅRSMØDE-INDKALDELSE

Årsmøde 16. april kl. 15-16.30

Fritid & Samfund holder årsmøde torsdag 16. april 2026 kl. 15-16.30. Årsmødet foregår online.

Tilmelding kan ske ved at sende en mail med navn, titel og medlemsorganisation til sekretariatet på fritid@fritid-samfund.dk.

Forslag, der ønskes optaget på dagsordenen, skal være landsforeningens sekretariat i hænde senest fire uger før årsmødet; onsdag 18. marts 2026 på fritid@fritid-samfund.dk.

Senest to uger før årsmødet udsendes endelig dagsorden, revideret regnskab, budget, forslag til kontingent samt eventuelle indkomne forslag til medlemmerne.

Sidste år holdt Fritid & Samfund årsmøde under Idrætsmødet i Aalborg, hvor vi også stod bag en session om perspektiverne for et samarbejde på sundhedsområdet mellem kommuner og aftenskoler.

Denne gang holder vi årsmødet online. Send en mail til fritid@fritid-samfund.dk, hvis du vil være med.

Foto: Colourbox

Forskere: Læger skal kunne henvise til fritidsaktiviteter

Et presset sundhedsvæsen stiller krav til nytænkning. I England er 'sociale henvisninger' blevet en integreret del af primærsektoren i løbet af få år, skriver Bryan Cleal og Ulla Toft fra Steno Diabetes Center Copenhagen i et debatindlæg på Altinget Civilsamfund.

De lægger op til, at praktiserende læger bør kunne henvise borgere med ikke-medicinske, sundhedsrelaterede behov til sociale, kulturelle eller frivillige aktiviteter i lokalsamfundet. Og det kunne måske være en interessant model – også for foreninger og aftenskoler i Danmark.

I England fungerer det sådan, at borgeren og henviseren sammen laver en 'social recept', altså en personlig plan, der skal forbedre trivslen, styrke det sociale netværk og i sidste ende også gavne sundheden. Siden 2019 har mere end 2,7 millioner patienter fået en social henvisning i England, skriver de to skribenter.

Erfaringen er, at sociale henvisninger kan reducere presset på sundhedsvæsenet, især blandt de mest hyppige brugere, gennem færre konsultationer i almen praksis, færre hospitalsindlæggelser og færre besøg på skadestuer.

Læs debatindlægget 'Forskere: Praktiserende læger skal kunne henvise til frivillige aktiviteter i lokalsamfundet' på Altinget Civilsamfund.

Foto: Charlotte Larsen

DOF får 4,9 mio. kr. til Grøn Hverdag

Dansk Oplysnings Forbund (DOF) har fået 4,9 mio. kr. fra Novo Nordisk Fonden til projektet DOF Grøn Hverdag, der over tre år skal engagere voksne i grønne hverdagshandlinger gennem aftenskolerne fællesskaber.

Projektet bygger på erfaringer fra et pilotprojekt, hvor DOF Næstved Aftenskole i 2024-2025 har været omdrejningspunkt for et stort aktivitetsprogram med fokus på grøn omstilling. Der blev gennemført en masse aktiviteter i samarbejde med DOF-aftenskoler i blandt andet Næstved, Faxe, Stevn, Vordingborg, Guldborgsund og Lolland kommuner, og i to kommuner, Faxe og Stevn, blev der etableret to nye aftenskoler.

Med bevillingen får DOF mulighed for at understøtte 20 DOF-medlemsskoler i at udbyde grønne aktiviteter under et fælles brand, med netværk, inspiration og konkret støtte til udvikling og synlighed.

Foto: Thomas Søndergaard

"Tør vi indrømme, at idrætten er ret dårlig til at tage et socialt ansvar? Jeg vil appellere til, at vi laver strukturelle løsninger for at få flere fra udsatte grupper i gang med at være aktive i fællesskaber – finansieret af social- og sundhedsområdet. Vi kan ikke forvente, at frivillige foreninger kan arbejde systematisk med de løsninger, der skal til, for at tage et socialt ansvar for de sværeste målgrupper. Idrætsforeninger skaber masser af glæde og liv. Dét er at tage et samfundsansvar. Et socialt ansvar er noget andet."

Maja Pilgaard, chefanalytiker, ph.d., Idrættens Analyse-institut – hørte på konferencen Idrættens Branchedage i Vejen, november 2025.

Tidsskrift: Bliv klogere på brobygning

Hvordan kan brobygning og samarbejde åbne nye og bedre veje til idræt og bevægelse for børn og unge? Det er temaet i magasinet MOV:E.

Hvad skal der til, for at brobygning mellem fx kommuner og foreninger lykkes, og for at indsatser og samarbejder får de ønskede resultater? Og hvordan kan man i det hele taget arbejde med brobygning på en god og virksom måde?

Det stiller Magasinet MOV:E skarpt på i en række faglige og videnskabelige artikler, der ligger til gratis læsning på FIIBL's hjemmeside – Forsknings og Implementeringscenter for Idræt, Bevægelse og Læring, Syddansk Universitet.

I bladet kan man blive klogere på:

- Kommunal brobygning,
- brobygning mellem dagtilbud og idrætsforening,
- inklusion i idræt gennem tværfagligt samarbejde,
- samskabelse med unge, og
- brobyggerens arbejde i praksis.

Vil du vide mere?

Læs magasinet MOV:E på www.fiibl.dk, hvor du også kan finde en podcast i serien MOV:E Talk om brobygning mellem børnehaver og idrætsforeninger.

Nyt samarbejde om sessioner på Idrætsmødet

Folkeoplysningssamvirket i Aalborg og Fritid & Samfund samarbejder lige nu om at lave nogle sessioner ved Idrætsmødet i Aalborg, der foregår 27.-29. april 2026.

Planen er at sætte fokus på tre forskellige emner med relevans for både aftenskole- og foreningsområdet. De bliver programsat til onsdag 29. april:

- Kulturpasset – hvad ønsker de unge?
- Brobygning mellem sundhedscentre og aftenskoler
- Mænd – hvordan tiltrækker vi mænd til aktiviteterne i foreninger og aftenskoler?

Så hvis du er interesseret i udviklingstendenser og nye muligheder på aftenskoleområdet, så hold øje med www.idrætsmodet.dk, hvor programmet bliver offentliggjort, og overvej at besøge konferencen i Aalborg.

FOF holder to konferencer om sundhed og partnerskaber

I maj holder FOF to konferencer med emnet 'Sammen om sundhed', hvor der sættes fokus på, hvordan kommunerne kan styrke borgernes mentale og fysiske helbred gennem samarbejde med FOF-aftenskoler.

Konferencerne foregår:

- 12. maj 2026 kl. 12-15.30 på Skanderborg Rådhus.
- 28. maj 2026 kl. 12-15.30 på Høje Taastrup Rådhus.

Målgruppen er især ledere og medarbejdere fra fritids-, sundheds-, ældre-, social- og beskæftigelsesområdet i kommunerne samt FOF'ere.

Læs mere på fof.dk eller kontakt kommune- og partnerskabskonsulent i FOF Marie Stockmarr på ms@fof.dk.

Fritidsområdet kan i højere grad være brobygger

Tværsektorielt samarbejde: Der er et potentiale for, at kultur- og fritidsområdet i endnu højere grad kan indtage pladsen som central brobygger mellem det tekniske og velfærdsområdet i kommunerne, viser Danmark i Bevægelse.

AF JONNA TOFT, journalist og kommunikationsmedarbejder på Danmark i Bevægelse.

DER FOREGÅR EN del samarbejde mellem kommunernes forvaltninger, når de laver indsatser for at få borgerne til at bevæge sig mere, viser en kortlægning fra Danmark i Bevægelse, Syddansk Universitet.

Men potentialet for at skabe nogle mere vellykkede indsatser for bevægelsesfremme er stort - hvis man samarbejder endnu mere på tværs. Og her er kultur- og fritidsområdet i en position, hvor det i højere grad kan indtage rollen som brobygger mellem det mere tekniske område og velfærdsområderne.

Det pointerer postdoc Birgitte Westerskov Dalgas, der står bag undersøgelsen på CISC, Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund.

Undersøgelsen er baseret på kommunernes mål, strategier og konkrete indsatser for at fremme bevægelse, og den bygger på 8.194 dokumenter og 104 interviews med nøglemedarbejdere i 95 kommuner.

At tværsektorielt samarbejde gør en forskel, genkender nøglemedarbejdere i hele landet. De peger nemlig selv på, at kommunernes indsatser for bevægelsesfremme lykkes bedst, når

flere forvaltninger arbejder sammen. Det billede genfindes også i den internationale forskning.

En grøn og en rød klynge

Kortlægningen af kommunernes indsatser for bevægelsesfremme viser, at det tværsektorielle samarbejde er koncentreret om to klynger:

- En grøn klynge, der handler om det fysiske miljø i forhold til bevægelsesfremme: By og Land, Teknik og Miljø, Park og Vej og Klimaområdet.
- En rød klynge, der består af de blødere velfærdsområder: Børn og Unge, Ældre, Sundhed og Socialområdet.

Kultur og Fritid ligger midt imellem og har samarbejder både mod den grønne klynge og mod den røde.

F.eks. samarbejder Kultur og Fritid med det tekniske område om facilitetsudvikling, planlægning af byer og parker, booking, energioptimering mv. Og man samarbejder med velfærdsområderne om at lave aktiviteter for ældre, fritidspas for børn og unge, eller med socialforvaltningen om idræt for særligt udsatte.

Nogle områder står helt udenfor det tværfaglige samarbejde om at fremme bevægelse, blandt andet Integration og Beskæftigelse. Så her er oplagte nye samarbejdsflader, påpeger postdoc Birgitte Westerskov Dalgas.
Foto: Privat

← Integration og Beskæftigelse er ude

Tre områder står ofte uden for det tværsektorielle samarbejde, i hvert fald når det handler om at fremme bevægelse: Integration, Beskæftigelse og det bredere Økonomi/Erhverv. Især hvad angår Integration og Beskæftigelse er der oplagte potentialer for at samarbejde mere, mener Birgitte Westerskov Dalgas:

”Beskæftigelsesområdet er ofte stort i kommunerne, og de har kontakt til nogle grupper, der generelt ikke er så fysisk aktive. Det samme gælder Integrationsområdet, selv om det er organiseret lidt forskelligt i kommunerne. Så det ville give god mening, hvis disse forvaltninger samarbejdede mere med Kultur og Fritid og med andre områder om at fremme bevægelse hos borgerne,” foreslår hun.

Overser de mindst aktive

Undersøgelsen viser desuden, at selv om der er politisk fokus på ulighed i sundhed, så overser kommunerne de mindst aktive, når de laver indsatser for bevægelsesfremme. Altså dem, der har det største behov for mere fysisk aktivitet: Borgere med lav socioøkonomisk status, indvandrere og efterkommere.

”Kommunerne har en række indsatser for forskellige patientgrupper, personer med handicap, børn og unge m.fl. Men der bliver kun sjældent lavet tiltag, som eksplicit handler om at fremme bevægelse hos socialt udsatte og de mindst aktive,” siger Birgitte Westerskov Dalgas.

Hun tilføjer, at mange kommuner laver indsatser for bredere målgrupper og håber at ramme nogle af de mindst aktive derigennem. ■

VIL DU VIDE MERE?

Læs mere om resultaterne fra undersøgelsen ’Kommunernes mål og indsatser for at fremme bevægelse’ på www.danmark-i-bevægelse.dk, hvor du også finder rapporter og notater.

Foto: Colourbox

Sæt en positiv spiral i gang hos børn

Vi skal styrke rammerne for, at børn kan få varierede, trygge og meningsfulde bevægelseserfaringer tidligt i livet, opfordrer tre skribenter i et debatindlæg på Idrætsmonitor; centerchef på Center for Klinisk Forskning og Forebyggelse Peter Bentsen, lektor på Københavns Universitet Glen Nielsen og DGI-konsulent Niels Grinderslev.

Idans notat ’Status på danskernes kropslige dannelse 2024’ dokumenterer, at jo højere kropslig dannelse, desto større sandsynlighed for at dyrke sport og motion.

Blandt børn med lav kropslig dannelse deltager 58 pct., mens 97 pct. af børn med høj kropslig dannelse er med i sport og motion, og de dyrker flere og mere varierede aktiviteter.

”Nyere forskning peger på, at kropslig dannelse har en selvstændig betydning for børn og unges mentale trivsel ud over den effekt, der kommer af mere fysisk aktivitet. Med andre ord: Det er ikke kun, hvor meget man bevæger sig, men hvordan man udvikler motivation, selvtillid, viden og kompetencer til at deltage meningsfuldt, der bidrager til mental trivsel,” skriver de.

Skribenterne opfordrer til, at bl.a. beslutningstagere og bevillingsgivere understøtter foreningerne i at gøre deres tilbud tydeligt velkomme og trygge.

”Trænere og ledere skal tage udgangspunkt i deltagernes evner og ambitioner, arbejde med individuel mestring i fællesskabets ramme og finde balancen mellem progression og glæde uden præstationspres,” skriver de.

For idræt og bevægelse er sjovere, når man oplever at være god – eller i hvert fald mærker fremskridt.

Læs hele debatindlægget på Idrætsmonitor: ’Forskere og DGI-konsulent: Vi bør i højere grad støtte idrætsforeninger i at gøre deres tilbud trygge for alle’.

Kunst og kultur kan løfte unges trivsel

Ny undersøgelse peger på, at der er behov for at tænke kunst og kultur ind som en del af en bredere trivselsindsats for unge.

AF JONNA TOFT, journalist

BILLEDKUNST, MUSIK, dans og teater kan have en positiv effekt på bl.a. unges selvværd og selvtilid. Det fremgår af ny kortlægning fra Statens Institut for Folkesundhed.

Rapporten er udarbejdet for Region Syddanmark og samler for første gang både danske erfaringer og international evidens for, hvordan kunst- og kulturbaserede indsatser kan styrke unges trivsel.

"Kunst- og kulturaktiviteter kan være med til at forebygge angst, stress og depression og styrke unges selvtilid, sociale relationer og oplevelsen af samhørighed. Det at dele kunstneriske oplevelser med andre unge kan skabe grundlag for social spejling og oplevelsen af at være en del af et fællesskab, hvilket er særligt værdifuldt for unge, der oplever ensomhed og social isolation," fortæller post-doc Mette Marie Kristensen, der har været med til at udarbejde rapporten, på instituttets hjemmeside.

Hun tilføjer, at indsatserne ofte skal balancere kunstneriske, sundhedsmæssige og sociale forhold, og at det stiller krav til de involverede aktører og til en faglig understøttelse af både kreative aktiviteter og de unges psykosociale behov.

"De mest vellykkede indsatser lykkes med at skabe et trygt rum for de unge, hvor de kan udtrykke sig kreativt, og hvor de ikke føler, at de skal præstere, konkurrere eller vise noget frem. Aktiviteterne skal være et helle fra det præstationspres, mange unge oplever," siger hun.

Rapporten kommer med række anbefalinger til, hvordan arbejdet med kunst og kultur og unges triv-

sel kan styrkes. Den peger blandt andet på, at der er behov for at tænke kunst og kultur ind som en del af en bredere trivselsindsats. ■

Læs rapporten 'Når kunst og kultur fremmer unges trivsel' hos Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Modelfoto: Colourbox

Tre scenarier for en ny fritidslov

Folkeoplysningsloven fra 1991 trænger til et eftersyn, mener prof. emer. Bjarne Ibsen. Her skitserer han tre mulige modeller – afhængigt af om loven primært skal fremme demokrati, være en kommunal ramme for støtte til og samarbejde med civilsamfundet, eller fremme en aktiv fritid.

AF JONNA TOFT, journalist

FOLKEOPLYSNINGSLOVEN HAR i 35 år udgjort rammen om støtte til foreninger og aftenskoler. Loven er elsket af nogle for sin høje grad af frihed – den kan i meget høj grad tilpasses lokalt og tilgodesede meget forskellige kultur- og fritidsaktiviteter.

For andre er det ikke så logisk, at vores fritidsliv bliver støttet så forskelligt fra kommune til kommune, som det er tilfældet, og at loven fx ikke tager sigte på at fremme sundheden.

Ved Fritidssamrådets årsmøde i oktober 2025 gav professor emeritus Bjarne Ibsen fra Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund

på Syddansk Universitet sit bud på, hvordan en ny 'lov for offentlig støtte til aktiviteter i fritiden' kan se ud.

For der er visse problemstillinger knyttet til folkeoplysningsloven. Den har fået kritik for at:

- Mange forstår ikke begrebet 'folkeoplysning's dybere mening.
- Foreninger og aftenskoler har svært ved at leve op til lovens mål om, at de skal lave 'demokratisk dannelse'.
- Loven sikrer kun støtte til organiserede aktiviteter i foreninger og aftenskoler.
- Loven tillader ikke støtte til andre

almennyttige formål (især frivilligt socialt arbejde) i foreninger. På det seneste er nogle af disse almennyttige formål blevet stillet bedre på landsplan, men ikke lokalt.

- Loven er for bureaukratisk at få støtte efter og at administrere. Så måske er det på tide at lægge op til en helt ny lovgivning på området?

Lidt historie

Men inden vi går videre til Bjarne Ibsens tre scenarier, skal vi lige kende historien bag støtte til fritidslivet:

"Den første lov, der støttede noget, man foretog sig i fritiden, var aftenskoleloven fra 1930. Den gav kun støtte til undervisning af voksne i fritiden i 'nyttige fag'. Oplysningsforbundene brugte udtrykket folkeoplysning om det," fortæller Bjarne Ibsen.

Senere kom fritidsloven i 1968. Den inkluderede støtte til fritidsaktiviteter for børn og unge og hobbyaktiviteter for voksne. Formålet var at fremme en 'fornuftig anvendelse af fritiden' og at modvirke kedsomhed. Her spillede folkeoplysningsbegrebet kun en lille rolle.

"Men så kom folkeoplysningsloven i 1991. Her blev folkeoplysning det samlede begreb for loven. Det blev godt nok ikke præciseret, hvad folkeoplysning egentlig er, men i år 2000 forsøgte man at komme det nærmere ved at udlægge det som 'demokratisk

Bjarne Ibsens tre bud på en ny 'fritidslov' har et fælles udgangspunkt: At styrke fællesskaber, demokrati og aktiv deltagelse i fritidslivet. Men herfra løber de i forskellige retninger.
Foto: Colourbox

Bjarne Ibsen peger på, at den nylige revision af folkeoplysningsloven kun handlede om små tilretninger – man har fx ikke rørt ved nogle af de væsentligste barrierer imod, at nogle aktører kan skabe mere aktivitet. Han håber, de tre scenarier kan skabe en debat om en mulig ny lovgivning.

← dannelse,” forklarer Bjarne Ibsen. Også i dag udspiller der sig diskussioner om, hvad ‘folkeoplysning’ dækker som begreb. Ifølge Videncenter for Folkeoplysning oplever hele 64 pct. af kommunerne udfordringer med at administrere folkeoplysningsloven, og afgrænsning af området er det, der fylder mest – for hvad er folkeoplysning, og hvad er ikke?

Scenarie 1: En tydeligere folkeoplysningslov

Bjarne Ibsens første scenarie til en ny lovgivning er det mest realistiske: En revision af folkeoplysningsloven, så den i højere grad stiller krav om:

- At deltagerne har fælles ansvar for aktiviteten eller undervisningen i dialog, i fællesskab og i

- frivilligt engagement
- At ‘oplysningen’ sker i aktivitet, samvær og samtale med andre
- At man mødes på tværs af baggrund, værdier og interesser - til forskel fra ekkokamre
- At man mødes fysisk og ser hinanden i øjnene.

Hvorfor nu det?

”Det er spørgsmålet, om den nuværende lov reelt fremmer folkeoplysning, demokratiforståelse og aktivt medborgerskab,” siger Bjarne Ibsen.

”Kun 21 pct. af foreningerne siger, at de bygger på folkelig oplysning som ide. Det er en tankevækkende lille del. I stedet angiver en meget stor andel, at de bygger på ‘lokalt fællesskab’. Er det meningsfuldt at bruge et begreb, som mange foreninger ikke forstår og ikke arbejder for?” spørger han.

”Samtidig er mange medlemmer ikke interesserede i demokratiforståelse og aktivt medborgerskab overhovedet. CISC’s undersøgelser viser, at i en håndboldklub interesserer under 20 pct. af medlemmerne sig for de beslutninger, der træffes i klubben. Langt de fleste kommer for at dyrke deres fritidsinteresse. Heller ikke aftenskolerne ser ud til at fremme demokratiforståelse og medborgerskab,” forklarer han.

Omvendt taler flere tendenser for, at vi måske skulle styrke netop den folkelige oplysning: Vi oplever, at fakta mister troværdighed, vi oplever fake news, ekkokamre og polarisering, og når vi søger svar, sker det alene og ikke nødvendigvis i en samtale med andre. Vi oplever mindre sammenhængskraft mellem forskellige samfundsgrupper og nye skjulte autoriteter i form af tech-giganter.

Derfor bør en moderne udgave af folkeoplysningsloven ifølge Bjarne Ibsen lægge vægt på, at deltagerne i højere grad end nu tager ansvar for aktiviteten eller undervisningen i fællesskab, og at aktiviteterne og oplysningen foregår i et fysisk samvær.

Scenarie 2: Lov for kommunal støtte til det organiserede civilsamfund

Bjarne Ibsens andet scenarie er en udvidelse af folkeoplysningsloven med endnu et hovedområde: Hovedområdet 3 for frivilligt socialt arbejde.

”Der er stort fokus på, at civilsamfundet kan løse en hel række opgaver, og det kommer nok til at spille en central rolle i den nye folkesundhedslov. Men i dag må mange foreninger søge støtte fra anden side, når de laver aktiviteter til velfærdsformål. Støtte til frivilligt socialt arbejde er bestemt i servicelovens §18, men det får idræts-, fritids- og kulturforeninger som regel ikke støtte fra. Omvendt længes mange frivillige sociale foreninger efter de vilkår for kommunal støtte, som fritids- og kulturforeninger har,” forklarer Bjarne Ibsen.

Formålet med en ny ‘lov om kommunal støtte til det organiserede civilsamfund’ kan være at styrke det organiserede civilsamfunds samfundsmæssige betydning, forklarer han.

Det kan gøres ved at inkludere det →

Skal kommunale institutioner have mulighed for at få støtte til aktiviteter for særlige målgrupper, som foreninger ikke tilbyder aktiviteter for? Det foreslår Bjarne Ibsen i sit tredje scenarie.
Foto: Colourbox

← frivillige sociale arbejde som et tredje ben i loven og ved at skabe lovbestemte rammer for samarbejdet mellem foreninger og kommunale institutioner og projekter.

Han peger på, at loven kan omfatte støtte til voksenundervisning (hovedområde 1), aktiviteter for børn og unge i foreninger (hovedområde 2) samt frivilligt socialt arbejde (hovedområde 3). Det vil også være en god ide, om loven beskriver rammerne for samskabelse og partnerskaber mellem aktørerne og kommuner.

"Ligesom i folkeoplysningsloven skal der være specifikke kriterier for hvert hovedområde for at modtage kommunal støtte, men støtten er altså ikke forbeholdt bestemte forenings- og organisationstyper," påpeger han.

Scenarie 3:

Lov for kommunal støtte til aktiv fritid i frie fællesskaber

Ligesom tilbage i fritidslovens dage i 1968 har vores anvendelse af fritiden igen fået opmærksomhed: Vi sidder alt for meget bag skærme.

"Folk skal ud! Vi skal ud og mødes i fællesskaber – og måske skulle vi se lidt nærmere på kredsbegrebet igen, som også blev brugt i folkeoplysningslovens første år," siger Bjarne Ibsen. Han foreslår, at det bliver gjort tydeligere i lovgivningen, at uformelle grupper kan få adgang til faciliteter.

"I dag er loven afgrænset til at gælde for foreninger og aftenskoler, men en stor del af både unge og voksnes fritidsaktivitet foregår i uformelle grupper og andre organiseringsformer. Det er især et problem for uformelle grupper at få adgang til lokaler og faciliteter. Men er de uformelle grupper ikke værd at støtte?" spørger han.

"Afgrænsningen kan også være et problem i forhold til aktiviteter for særlige målgrupper og særlige formål. Inden for den nuværende lovgivnings rammer kan kommunen for eksempel ikke give støtte til en kommunal institution, som har gode forudsætninger for at fremme en udsat gruppes fritidsliv."

Derfor foreslår han i sit tredje scenarie en ny lov: 'Lov for kommunal

støtte til aktiv fritid i frie fællesskaber'. Den har til formål at fremme et fritidsliv baseret på 'den aktive medskabende virksomhed' i fællesskaber, foreslår han.

Loven kan regulere den kommunale støtte til godkendte fritidsaktiviteter under forskellige organiseringsformer:

- Foreninger: Medlems- og aktivitetsstøtte samt gratis adgang til faciliteter under forudsætning af medlemsdemokrati
- Uformelle grupper: Adgang til lokaler og faciliteter på tidspunkter, som ikke benyttes af foreninger, aftenskoler eller kommunale institutioner
- Kommunale institutioner: Støtte til aktiviteter for særlige målgrupper, som foreninger ikke tilbyder aktiviteter for
- Kommercielle aktører: Kommunen kan indgå kontrakt om aktiviteter og projekter, som ikke varetages af foreninger, institutioner mv.

← Bureaucrati af den gode slags

Bjarne Ibsens tre forslag peger på, at vi bør diskutere, om vores lovgivning fortsat skal baseres på en tradition fra 1991, eller om der skal skabes en ny ramme, der afspejler nutidens fritidsliv, digitale udfordringer, behovet for stærkere fællesskaber og behovet for at styrke demokratiet.

De tre forslag viser forskellige retninger, men har ét fælles udgangspunkt: At styrke fællesskaber, demokrati og aktiv deltagelse i fritidslivet – i både klassiske foreninger og nye organiseringsformer.

"Det er tankevækkende, at den ændring af folkeoplysningsloven, der netop er gennemført, mest handlede om at udarbejde bedre vejledninger. Nogle af de væsentligste barrierer imod, at nogle aktører kan skabe mere aktivitet, har man ikke rørt ved. Det gælder kravene til organiseringsform for at opnå støtte efter folkeoplysningslovens regler, og det gælder den

målrettede støtte til voksenundervisning, som skal gå til løn til undervisere og ledere," siger han og spørger:

"Hvorfor skal aftenskolerne partout bruge deres tilskud til løn? Hvorfor fastholde dette krav?"

Han peger på, at det ville være en god ide, om aktørerne blev stillet lidt mere lige og fik en mere ens behandling.

"Kommunerne vogter over organiseringsformen: Kun foreninger kan få støtte. Men kunne man være lidt mere large?" foreslår han.

Den vigtige balance

Den nuværende folkeoplysningslov kritiseres for at være bureaukratisk, både for kommuner, som administrerer den, og for fritidslivet, der bl.a. søger støtte via den. Men ikke al bureaukrati er et onde, påpeger Bjarne Ibsen.

"Bureaukrati sikrer demokrati, beskytter mod misbrug og favorisering,

skaber gennemsigtighed og giver lige vilkår for alle. Men udfordringen er at finde en balance mellem frihed og forpligtelse," siger han og fortsætter:

"Foreninger, aftenskoler og grupper bør have frihed til selv at beslutte deres idégrundlag og aktiviteter. Men der bør være tydeligere krav til indhold, fællesskab og demokratisk dannelse. Vi har behov for en tydeliggørelse, så lovgivningen i højere grad fremmer det meget frie formål, vi har i folkeoplysningsloven i dag." ■

HVAD MENER DU?

Hvilke udfordringer skal en ny lov for støtte til fritidslivet løse?

Hvad er vigtigt at bevare i loven?

Skriv et debatindlæg og send det til fritid@fritid-samfund.dk.

Vi udgiver alle indlæg på vores hjemmeside.

Foto: Colourbox

Bliv medlem af Fritid & Samfund

- Få rabat på kurser om folkeoplysningslovens område
- Bliv holdt ajour med de nyeste initiativer inden for lovgivningen på fritidsområdet
- Få hjælp med lovtolkninger i konkrete sager
- Få rabat på konsulenttydelser

Meld jer ind på www.fritid-samfund.dk

Foto: Istock

Landsforeningen Fritid & Samfund har både folkeoplysningslovens mange aktører og kommunernes fritidsområder som medlemmer.

Vi arbejder for at bygge bro mellem danskernes kultur- og fritidsliv og kommunerne for at fremme folkelig oplysning, frivilligt foreningsarbejde og aktivt medborgerskab.

